

Autochtone bomen en struiken nieuw in de Rassenlijst

De nieuwe Rassenlijst van bomen is begin mei verschenen. Het is de zevende in de reeks. Nieuw in deze uitgave is het opnemen van autochtone bomen en struiken. Reden is de toegenomen vraag naar dit plantmateriaal.

In de 6^e Rassenlijst van 1996 werd vermeld dat nog geen autochtone herkomsten werden opgenomen, omdat „op het moment van verschijnen nog onvoldoende duidelijkheid bestaat over de mogelijkheden om de identiteit van eventuele autochtone herkomsten vast te kunnen stellen. Er zijn nog geen kwaliteitsnormen vastgesteld, waaraan het materiaal moet voldoen en er is ook nog geen controle- en certificeringssysteem beschikbaar”. Ofschoon zeker niet alle problemen zijn opgelost is thans van een aantal soorten voldoende kennis beschikbaar om de autochtone herkomsten ervan in de 7^e Rassenlijst op te nemen.

Een belangrijke reden voor dit besluit is de toenemende vraag naar autochtoon plantmateriaal. Bij de aanleg van nieuwe bossen, houtwallen en bosplantsoen, zeker in landschappelijke context, is steeds meer behoefte om autochtone bomen en struiken toe te passen. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan het voorkomen van de drastische achteruitgang van de Nederlandse biodiversiteit.

Omdat het gaat om bomen en struiken die al eeuwen lang in 'het wild' voorkomen mag verondersteld worden dat het plantmateriaal goed aan de plaatselijke omstandigheden is aangepast. Aanwijzingen bestaan, onder andere bij meidoorns, dat het plantmateriaal beter bestand is tegen ziekten en plagen. De vraag naar fladderiepen is sterk toegenomen omdat bekend is dat deze soort geen last heeft van de iepziekte. De iepenspintkevers die de besmettelijke schimmels verspreiden, lusten de bast van deze boomschimmel niet. De fladderiep heeft bovendien een habitus die sterk lijkt op bijvoorbeeld de oude Belgica-iep. Juist dat schitterende iepenbeeld zijn we langs de wegen en op de dijken grotendeels kwijtgeraakt. Er is bewust niet gekozen voor zeldzame soorten. Bij oogsten van zaden en stek-

Zomereik is onder meer te vinden in de Loonse en Drunense Duinen, althans de autochtone herkomsten.

Autochtoon materiaal van wilde kardinaalsmuts is onder meer afkomstig van de kustduinen in Noord- en Zuid-Holland.

ken zouden de zeldzame bomen en struiken wellicht in situ verder achteruit kunnen gaan. Bovendien is het niet de bedoeling om zeldzame soorten op grotere schaal aan te gaan planten. Er liggen thans uitgewerkte plannen bij BRONNEN (sinds kort onderdeel van het Staatsbosbeheer) om de zeldzame en bedreigde autochtone bomen en struiken op te nemen in zogenaamde genenbanken. Genenbanken zijn levende plantencollecties waarbij allerlei herkomsten worden samengebracht. Bij herintroductions in natuurreservaten en waardevolle landschappen kan van zo'n Genenbank gebruik gemaakt worden.

Herkomsten

Autochtone herkomsten van deze soorten bevinden zich vooral op terreinen van Staatsbosbeheer en natuurbeschermingsinstanties zoals Natuurmonumenten en verschillende Provinciale Landschappen, en daarnaast ook van Kroondomeinen, Waterschappen, Gemeenten, Duinbe-

heerders en een aantal particulieren.

Evenals bij de traditionele herkomsten van de Rassenlijst kan alleen gecertificeerd plantmateriaal (zaden of stekken) worden verzameld met toestemming van de eigenaar en met controle van de Naktuinbouw.

De Rassenlijst is samengesteld onder verantwoordelijkheid van de Commissie voor de samenstelling van de Rassenlijst voor Bosbouwgewassen (Koninklijk Besluit 1971). De secretaris en tevens eindredacteur van de 7^e Rassenlijst is Jan Bakker van het Centrum voor Genetische Bronnen (Plant research International, Wageningen). De commissie is bij de opname van de herkomsten door de auteur van dit artikel geadviseerd.

De selecties van de autochtone bomen en struiken zijn afgeleid van het uitgebreide inventarisatiebestand dat door het Ecologisch Adviesbureau Maes en Bronnen in de afgelopen tien jaar is opgebouwd. De aanzet daartoe werd in 1992 gegeven door het ministerie van LNV met het programma "Genetische Kwaliteit". Bij de selecties

Autochtone heggenroos is aangetroffen in het natuurgebied Meijndel bij Den Haag.

Gewone es, herkomst Middachten bij Rheden.

Autochtone beuken zijn te vinden in het Elspeeter Bosch op de Veluwe.

Zwarte populier, herkomst Millingerwaard.

is gekozen voor soorten waarvan tenminste dertig exemplaren oogstbaar zijn. De genetische basis mag immers niet te smal zijn. Eigenaren hebben toestemming gegeven voor de vermelding in de Rassenlijst. Het oogsten van zaden en stekken van autochtone bomen en struiken vereist wel enige kennis van zaken. Enige soortenkennis is bijvoorbeeld belangrijk. Soorten als tweestijlige meidoorn, winterlinde, zwarte populier en heggenroos zijn niet voor iedere kweker dagelijkse bomen en struiken. Bovendien is het handig iets te weten over hoe autochtone bomen en struiken in het veld te herkennen zijn. Zo zijn autochtone eiken en beuken herkenbaar als voormalig hakhout of spaartelgen.

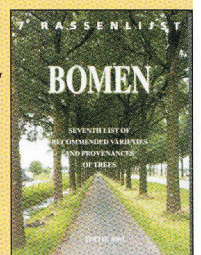
In ieder geval kan het een uitdaging zijn voor kwekers om nieuwe wegen te bewandelen. Daarnaast is autochtoon plantmateriaal nog steeds verkrijgbaar bij Bronnen (Staatsbosbeheer in Driebergen), waar zo'n tien jaar ervaring ligt op dit terrein. Bronnen heeft ook een ruimer sortiment in de aanbieding dan de 23 soorten van de nieuwe Rassenlijst. ■

Ten bate van autochtoon plantmateriaal zijn 23 soorten voor de Rassenlijst geselecteerd:

- Beuk (*Fagus sylvatica*)
- Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*)
- Fladderiep (*Ulmus laevis*)
- Gelderse roos (*Viburnum opulus*)
- Gewone es (*Fraxinus excelsior*)
- Haagbeuk (*Carpinus betulus*)
- Heggenroos (*Rosa corymbifera*)
- Hulst (*Ilex aquilinum*)
- Rode kornoelje (*Cornus sanguinea*)
- Sleedoorn (*Prunus spinosa*)
- Spaanse aak (*Acer campestre*)
- Tweestijlige meidoorn (*Crataegus laevigata*)
- Vogelkers (*Prunus padus*)
- Wegedoorn (*Rhamnus cathartica*)
- Wilde kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*)
- Wilde liguster (*Ligustrum vulgare*)
- Wintereik (*Quercus petraea*)
- Winterlinde (*Tilia cordata*)
- Zachte berk (*Betula pubescens*)
- Zoete kers (*Prunus avium* subsp. *avium*)
- Zomereik (*Quercus robur*)
- Zwarte els (*Alnus glutinosa*)
- Zwarte populier (*Populus nigra*)

Rassenlijst bestellen

De 7^e Rassenlijst is te bestellen bij PlantijnCasparie, Postbus 767, 1200 AR Hilversum, T (035) 625 81 58, Prijs €53. De Rassenlijst omvat 372 bladzijden.

Bert Maes

B. Maes heeft een ecologisch adviesburo in Utrecht en is deskundige op het gebied van inheemse bomen en struiken.

